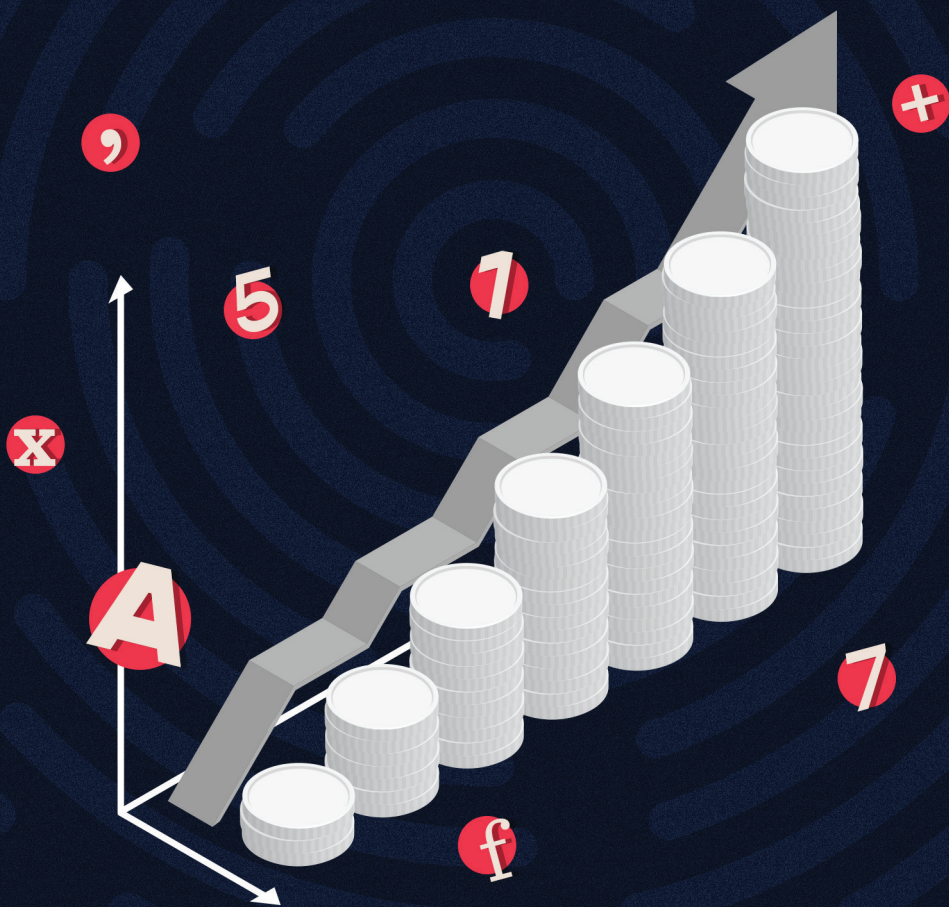

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Botues:

Qendra për Arsime Qytetarë (QAQ)

Redaktor:

Milosh Vuković

Autorët:

Milosh Vuković

Ivan Vuković

Dizajni dhe produksioni:

Qendra për Arsime Qytetarë (QAQ)

Përkthimi në gjuhën shqipe:

Amina Niković

Qarkullimi:

30 kopje

SHARE
FOUNDATION

Centar za gradansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Manuali është pjesë e projektit „Mbështetje mediave lokale/tregime të dorës së parë! Mbështetje gazetarisë hulumtuese dhe shkrim-leximit mediatic në nivelin lokal në Malin e Zi“ të cilin e realizojnë B-film Montenegro, Qendra për Arsime Qytetarë (QAQ), Fondacioni SHARE dhe Instituti për shkrim-leximin biznesor dhe financiar. Projekti finansohet nga BE-ja përmes Delegacionit të BE-së në Mal të Zi, kurse bashkëfinansohet nga Ministria e Administratës Publike të Qeverisë së Malit të Zi.

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Përmbajtja e këtij botimi është përgjegjësi e vetme e Fondacionit SHARE dhe QAQ-së dhe në asnjë mënyrë nuk mund të interpretohet si qëndrim zyrtar i Bashkimit Evropian ose i Ministrisë së Administratës Publike të Qeverisë së Malit të Zi.

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Podgoricë, 2020.

PËRMBAJTJA

Hyrja	5
Kuptimi i raporteve financiare	6
Ku janë paratë?	7
Bilanci i gjendjes: gërvishtni nën sipërfaqe	8
Aktiva (prona) e kompanisë.....	12
Pasiva: detyrimet dhe kapitali i aksionerëve.....	16
Bilanci i suksesit: zbritje nga shkallët	19
Raport mbi rrjedhën e parave në dorë: askush nuk mundet pa oksigjen	24
Procesi fillestar i rishikimit të bilancit	26
Analiza racio (Analiza përmes raportesh)	27
Raporte shtesë	34
Lista e faqeve të internetit për rishikimin e të dhënave	36
Të dhëna për Malin e Zi.....	38
Të dhëna për një kontekst më të gjërë.....	38

Hyrja

Publiku i informuar ka një rëndësi të madhe për një shoqëri, dhe në këtë kontekst, ngritja e nivelit të shkollimit financiar të gazetarëve zë një vend të veçantë. Duke analizuar pasqyrat financiare të kompanive dhe duke nxjerrë përfundime objektive, gazetarët mund të kontribuojnë në një informim më të mirë të qytetarëve të Malit të Zi.

Një numër në rritje i rregullave të kontabilitetit dhe kërkesave për zbulim i kanë bërë pasqyrat financiare dokumente mjaft komplekse që ne i përdorim për të kuptuar pozicionin aktual ekonomik të një kompanie të veçantë. Në të njëjtën kohë, është një numër i madh i atyre që kanë problem me "deshifrimin" e dokumenteve të tilla. Thjesht, shumë terma nuk i kanë të qartë, ndërsa interpretimi i tyre është i vështirë për të gjithë ata që nuk janë të shkolluar financiarisht.

Pasqyrat financiare, me të gjitha pjesët e tyre përbërëse, paraqiten kryesisht përmes një gjuhe të ngushtë profesionale që është e huaj për një person mesatar. Për gazetarët që nuk kanë trajnim zyrtar në financa ose kontabilitet, ky lloj raporti është i vështirë për tu lexuar dhe kuptuar, dhe ata shpesh dhe shpejt heqin dorë nga tema potencialisht interesante që mund të jenë me interes publik.

Ky manual për të kuptuar pasqyrat financiare është përgatitur për të kontribuar në zhvillimin e gazetarisë hulumtuese dhe shpërndarjen e mjeteve të mundshme. Manuali ka për qëllim kryesisht gazetarët, por mund të jetë i dobishëm për të gjithë ata që duan ta kuptojnë më mirë këtë fushë edhe pse nuk kanë njohuri të zhvilluara në fushën e financave.

Manuali për të kuptuar pasqyrat financiare është pjesë e projektit "Mbështetje për mediat lokale - histori të dorës së parë! Mbështetje për Gazetarinë Hulumtuese dhe Edukimin për Media në Nivelin Lokal në Malin e Zi" i realizuar nga B-film Montenegro, Gendra për Arsim Qytetar (QAQ), Fondacioni SHARE dhe Instituti për shkrim-leximin biznesor dhe financiar. Projekti financohet nga BE përmes Delegacionit të Bashkimit Evropian në Malin e Zi dhe bashkëfinancohet nga Ministria e Administratës Publike të Qeverisë së Malit të Zi.

Kuptimi i raporteve financiare

Një kuptim i drejtë i koncepteve themelore financiare është i nevojshëm për të përfshirë një pamje më të gjerë të biznesit të një kompanie që është fokusi i analizës.

Termi themelor që duhet të përcaktohet është vetë bilanci i gjendjes. Bilanci i gjendjes ose raporti financiar është një pasqyrë numerike e jetës së një kompanie. Paraqitja numerike nënkupton paraqitjen numerike të ngjarjeve të biznesit përmes kontabilitetit, financave dhe statistikave.

Me pak fjalë, bilancet janë një pasqyrë bilaterale, numerike dhe financiare e gjithçkaje që kompania ka në dispozicion, sa i detyrohet borxhit dhe sa fonde kanë pronarët në dispozicion.

Fjala ekuilibër vjen nga fjala latine libra (peshore me dy tas), dhe kuptimi i saj jep dy përfundime:

- që bilanci mat diçka dhe tregon një rezultat të caktuar;
- që këto dy karakteristika sillen në ekuilibër.

Çfarë bilancesh ekzistojnë dhe çfarë përfaqësojnë ato?

Sipas standardeve ndërkombëtare të kontabilitetit, ekziston bilanci i gjendjes, pasqyra e bilanci i të ardhurave, raport mbi rrjedhën e parasë, raport mbi ndryshime në kapitalin neto, shënimet dhe raporti i auditorit. Këto raporte ndihmojnë për të kuptuar natyrën e biznesit të kompanisë, pozicionin e saj financiar dhe parashikimet e biznesit në periudhën e ardhshme.

1**5**

Për të kuptuar me sukses pasqyrat financiare të një kompanie, është e nevojshme të njihni parimet themelore të analizës së pasqyrave financiare. Pikërisht analiza e pasqyrave financiare duhet të ndihmojë gazetarët të kuptojnë siç duhet gjendjen e një kompanie të caktuar.

Përveç elementeve të përmendur, të detyrueshëm të raportit vjetor, objekt i analizës mund të jenë të gjithë segmentet e tjerë të grupit të raportit vjetor që nuk janë të detyrueshëm, siç është letra e menaxhimit dërguar aksionerëve (pronarëve) të kompanisë.

Në përgjithësi, këto raporte duhet të ndihmojnë gazetarët të plotësojnë kontekstin në të cilin operon kompania, si dhe të nxjerrin përfundimet e duhura në lidhje me biznesin e saj.

Ku janë paratë?

Nëse mund të lexoni etiketën në çdo produkt që blini në dyqan, mund të mësoni të lexoni pasqyrat themelore financiare. Nëse mund të bëni drekë ose të aplikoni për një kredi, mund të mësoni gjithashtu bazat e kontabilitetit. Sidoqoftë, shumica e gazetarëve u shmangen financave sepse i konsiderojnë të vështira për t'u lexuar dhe kuptuar, dhe qëllimi i këtij Manuali është të ndikojë në një ndryshim të kësaj qasje.

Është e rëndësishme të theksohet se analiza e pasqyrave financiare nuk është e komplikuar. Ashtu siç duhet pak kohë për të mësuar të drejtosh një makinë ose të zotërosh një aftësi tjetër, ashtu duhet edhe pak kohë për të kuptuar pasqyrat financiare. Ky manual nuk do t'ju bëjë një kontabilist ose një auditor, por do t'ju japë njohuri të mjaftueshme që të jeni në gjendje të shikoni një grup të pasqyrave financiare dhe t'i kuptoni ato në kontekstin e një pune gazetareske.

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Si fillim, vëmendjen gazetareske mund t'a fitojë deklarata jonë e mëposhtme: pasqyrat financiare japin një përgjigje në një pyetje të thjeshtë – ku janë paratë? Sigurisht, përgjigja në këtë pyetje qëndron në bilancin e gjendjes, pasqyrën e bilancit të të ardhurave, pasqyrën e rrjedhës së parasë dhe pasqyrën e ndryshimeve në kapital. Për më tepër, nëse një kompani është e detyruar të auditojë pasqyrat e saj financiare, përgjigja në këtë pyetje gjendet në raportin e auditimit dhe raportin e menaxhimit.

Le të hedhim një vështrim se si secili prej këtyre raporteve mund të na ndihmojë të kuptojmë përgjigjen në pyetjen se ku ndodhen, si fitohen dhe si shpenzohen paratë në kompani.

Bilanci i gjendjes: gërvishtni nën sipërfaqe

Pasqyra e parë dhe më komplekse financiare që duhet të rishikohet me kujdes është bilanci i gjendjes, pasi ofron informacion të hollësishëm mbi pasuritë, detyrimet dhe kapitalin e saj të kompanisë. Bilanci i gjendjes tregon pasuritë, obligimet e kompanisë dhe kapitalin e aksionerëve në fund të vitit (31 Dhjetor) ose në fund të një periudhe të caktuar për të cilën kërkohet përgatitja e tyre.

Pasuritë ose aktiva e një kompanie paraqet gjërat që kompania zotëron dhe që kanë një vlerë të caktuar. Kjo do të thotë që kompania mund t'i shesë ose t'i përdorë ato për produkte ose shërbime nga të cilat kompania gjeneron të ardhura. Pasuritë përfshijnë pronë fizike, të tilla si fabrika, kamionë, pajisje dhe furnizime. Aty janë edhe paratë në llogari, si dhe investimet që kompania i bën në një kohë të caktuar.

Detyrimet përfaqësojnë paratë që kompania u detyrohet aktorëve të tjerë në procesin ekonomik. Kjo përfshin të gjitha llojet e detyrimeve, të tilla si paratë e huazuara nga një bankë për të hedhur në treg një produkt të ri, paratë që u detyrohen furnitorëve për materiale, pagat që u detyrohen punonjësve të saj, ose taksat që i detyrohen qeverisë. Detyrimet zbatohen gjithashtu për detyrimet për të siguruar mallra ose shërbime për klientët në të ardhmen.

Kur nga pasuria zbresim detyrimet, na mbetet kapitali. Do të thotë, kapitali përfaqëson vlerën që do të mbetet nëse kompania do të shiste të gjitha pasuritë e saj dhe të shlyente të gjitha detyrimet e saj. Kjo vlerë i përket aksionerëve/pronarëve të kompanisë.

Formula e mëposhtme përmbledh më së miri atë që tregon bilanci i gjendjes: aktiva = pasivet + kapitali.

Kjo është arsyeja pse duhet të kujtojmë këtë fakt të thjeshtë dhe të rëndësishëm: pasuritë e një kompanie duhet të jenë të barabarta me shumën e detyrimeve dhe kapitalit të saj.

Shembull i bilancit të gjendjes së kompanisë ABC

Pozicioni	Numri rëndor	Shënimi numër	Shuma	
			Viti aktual	Viti i kaluar
1	2	3	4	5
Aktiva				
A) KAPITALI I PAPAGUAR I PAJTUAR	001		0	0
B) PRONA FIKSE (003+004+005+009)	002		6.360.000	5.210.000
I GOODWILL	003		0	0
II INVESTIMET JO-MATERIALE	004		100.000	100.000
III PASURI TË PATUNDSHME, IMPIANTËT, PAJISJET DHE BURIMET BIOLOGJIKE (006+007+008)	005		6.000.000	4.800.000

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

1. Pasuri të patundshme, impiantët dhe pajisjet	006		5.000.000	4.000.000
2. Pasuri të patundshme investuese	007	2.	1.000.000	800.000
3. Burimet biologjike	008		0	0
IV VENDOSJET FINANCIARE AFATGJATA (010+011+012)	009		260.000	310.000
1. Investimet në kapital	010		10.000	10.000
2. Investimet në kapital që vlerësohen me metodën e pjesëmarrjes	011		0	0
3. Vendosjet financiare afatgjata të tjera	012		250.000	300.000
C) AKTIVET TATIMORE TË SHTYRA	013		0	0
D) ASETET AKTUALE PËR SHITJE DHE ASETET NGA OPERACIONET E PEZULLUARA	014		0	0
E) ASETET RRJEDHËSE (016+017)	015		5.000.000	5.320.000
I FURNIZIME	016		2.500.000	2.000.000
II TË ARKËTUESHMET AFATSHKURTRA, INVESTIMET DHE PARATË (018 deri 022)	017		2.500.000	3.320.000
1. Të arkëtueshmet	018		1.000.000	1.400.000
2. Të arkëtueshmet për taksën e mbipaguar të të ardhurave	019		0	0
3. Investime financiare afatshkurtra	020		0	0
4. Ekuivalentët e parave të gatshme dhe mjetet monetare	021		200.000	420.000
5. Taksa e vlerës së shtuar dhe AVR	022		1.300.000	1.500.000
F) AKTIVA TOTALE (001+002+013+014+015)	023		11.360.000	10.530.000

1

5

PASIVA				
A) KAPITALI (102 deri 109)	101		7126.803	7.000.000
I KAPITALI THEMELOR	102		1.000.000	1.000.000
II KAPITAL I PAJTUAR I PAPAGUAR	103		0	0
III REZERVA	104		0	0
IV REZERVAT PËR RIVLERSIMIN POZITIV DHE FITIMET E PAREALIZUARA NË BAZË TË BURIMEVE FINANCIARE NË DISPOZICION PËR SHITJE	105		0	0
V REZERVAT PËR RIVLERSIMIN NEGATIV DHE FITIMET E PAREALIZUARA NË BAZË TË BURIMEVE FINANCIARE NË DISPOZICION PËR SHITJE	106		0	0
VI FITIMI I PASHPËRNDARË	107		6126.803	6.000.000
VII HUMBJA	108		0	0
VIII AKSIONET E VETA TË BLERA	109		0	0
B) REZERVAT DHE DETYRIMET AFATGJATA (111+112)	110		1.700.000	1.400.000
I REZERVAT AFATGJATA	111		100.000	150.000
II DETYRIMET AFATGJATA (113+114)	112		1.600.000	1.250.000
1. Kredi afatgjatë	113		1.500.000	1.100.000
2. Detyrime tjera afatgjata	114		100.000	150.000
C) DETYRIMET E SHTYRA TATIMORE	115		1.033.197	1.000.000
D) REZERVAT DHE DETYRIMET AFATSHKURTRA (117+124)	116		1.500.000	1.130.000
I DETYRIMET AFATSHKURTA (118 deri 123)	117		1.500.000	1.130.000
1. Detyrimet financiare afatshkurtra	118		500.000	200.000

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

2. Detyrimet e bazuara në pasuritë e mbajtura për shitje dhe pasuritë e operacioneve të pezulluara	119		0	0
3. Detyrime nga biznesi	120		300.000	250.000
4. Detyrime tjera afatshkurtra dhe PVR	121		200.000	250.000
5. Detyrime e bazuara në tatimin mbi vlerën e shtuar dhe të ardhurat tjera publike	122		0	0
6. Detyrime e bazuara në tatimin mbi të ardhurat	123		500.000	430.000
II REZERVAT AFATSHKURTRA	124		0	0
E) PASIVA TOTALE (101+110+115+116)	125		11.360.000	10.530.000

Aktiva (prona) e kompanisë

Aktivitet ndahen në atë se sa shpejtë ato do të shndërrohen në para të gatshme.

Asetet fikse janë gjëra që një kompani nuk mund t'i shndërrojë në para brenda një viti ose që për të cilat do të duhej më shumë se një vit për t'u shitur. Asetet fikse përfshijnë asete themelore. Asetet fikse përdoren për funksionimin e rregullt të ndërmarrjes, por nuk janë në dispozicion për shitje, të tilla si kamionë, mobilje zyre dhe pasuri të tjera të patundshme.

Kapitali qarkullues, nga ana tjetër, përfaqëson gjëra që një kompani pret që të jenë në gjendje t'i shndërrojnë në para brenda një viti. Këto janë furnizime, para të gatshme, të arkëtueshme dhe shpenzime të parapaguara.

Pasuri të patundshme, impiantet dhe pajisjet

Ky artikull përbëhet nga aktiva afatgjatë (dmth. Aktivë me jetë të dobishme më shumë se një vit) që nuk mbahen për shitje, të cilat përdoren për prodhimin, ruajtjen dhe transportimin e produkteve të kompanisë, së bashku me objektet e ndërtimit. Kjo kategori përfshin tokën, ndërtesat, makineritë, pajisjet, mobiljet, makinat dhe kamionët.

Në modelin standard të kontabilitetit, formula është si vijon: asetet fikse = kostot e blerjes së aseteve fikse - amortizimi i akumuluar (vlera aktuale = vlera e blerjes - kostoja e amortizimit).

Amortizimi ndodh në pasqyrën e të ardhurave, por lidhet me asetet fikse në bilancin e gjendjes. Amortizimi është ulja e vlerës së dobishme të një asemi fikse për shkak të "konsumimit" gjatë përdorimit dhe kalimit të kohës. Duke marrë parasysh këta faktorë, kostot në lidhje me pronën e patundshme, të arkëtueshmet dhe pajisjet duhet të caktohen gjatë jetës së dobishme të pritur të tyre, individualisht për të gjithë artikujt.

Për shembull, supozojmë se një kamion për dorëzim kushton 10,000 euro dhe jetëgjatësia e tij është pesë vjet. Duke përdorur metodën proporcionale (tarifa të barabarta për amortizimit periodik gjatë jetës së asetit), 2,000 € për kostot e amortizimit të kamionit zbriten nga vlera e kamionit çdo vit për pesë vitet e ardhshme.

Amortizimi i drejtë (vjetore)

Viti 1		Viti 2	
Kamioni (NV)	10.000	Kamioni (NV)	10.000
Amortizimi i akumuluar	(2.000)	Amortizimi i akumuluar	(4.000)
Vlera aktuale	8.000	Vlera aktuale	6.000

Është e rëndësishme të theksohet se ndryshe nga ndërtesat dhe pajisjet, toka nuk i nënshtrohet amortizimit.

Pronë jo-materiale (goodwill, patentat, licencat)

Kjo pikë e bilancit paraqet pasuritë që nuk kanë një pronë fizike por kanë vlerë të konsiderueshme për ndërmarrjen. Shembujt

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

përfshijnë patentat për prodhimin ekskluziv të artikujve, franshiza që ofrojnë shërbime ekskluzive në një zonë të caktuar, një shenjë dalluese, licencë ose të drejtë të autorit. *Goodwill* është një lloj tjetër i pronës jo-materiale që gjindet në bilancin e gjendjes. Në Mal të Zi, nuk ekziston një numër i madh i kompanive që kanë pasuri jo-materiale të raportuar.

Pasuritë rrjedhëse

Në përgjithësi, pasuritë rrjedhëse përfshijnë para të gatshme dhe aktive të tjera që do të shndërrohen në para të gatshme gjatë rrjedhës normale të biznesit të ndërmarrjes brenda një viti nga data e bilancit. Këto aktive të tjera përfshijnë kryesisht furnizime, të arkëtueshmet, para të gatshme dhe shpenzimet e parapaguara. Aktivitet rrjedhëse renditen në bilancin e gjendjes sipas "likuiditetit" të tyre, dmth. sipas asaj se sa kohë duhet për t'i kthyer ato në para.

Kapitali qarkullues është aktive "në punë" në kuptimin që ato janë likuide - ato mund të shndërrohen në para për qëllime të tjera biznesi dhe ato thjeshtë mund të shpenzohen në biznes. Furnizimet, kur shiten me pagesë të shtyrë, bëhen të arkëtueshme; të arkëtueshmet pas faturimit bëhen para të gatshme; paratë e gatshme mund të përdoren për të shlyer detyrimet e kompanisë dhe kostot operative.

Para të gatshme dhe ekuivalentë të saj

Kjo pjesë i referohet parave në llogaritë bankare, parave të gatshme në dorë dhe, nëse kompania i ka ato, letrave me vlerë të lartë likuide.

Të arkëtueshmet

Të arkëtueshmet përfaqësojnë fondet e pritura nga klientët por që nuk janë mbledhur ende. Kur mallrat u dorëzohen klientëve para

pagesës ose faturimit, krijohet një e arkëtueshme me të cilën klientëve zakonisht u jepet një periudhë kohore (monedhë) në të cilën duhet të paguajnë – zakonisht 30, 60 ose 90 ditë.

Përvoja, megjithatë, tregon se disa klientë nuk paguajnë faturat e tyre brenda afatit të rënë dakord, që do të thotë se nuk ka gjasa që të faturohet një e arkëtueshme. Prandaj, për të treguar bilancin realisht të pritur të arkëtueshmeve, nga shuma totale e regjistruar zbritet pjesa që lidhet me të arkëtueshmet e dyshimta. Pra, të arkëtueshmet e dyshimta përfaqësojnë shumën që zbritet nga bilanci i përgjithshëm i të arkëtueshmeve, në mënyrë që të përgatiten për situatën nëse disa klientë nuk do të paguajnë atë që u detyrohet.

Furnizime

Furnizimet e një ndërmarrje prodhuese përbëhen nga produkte fizikë të përbërë nga materiale të ndryshme dhe ato formojnë një nga tre kategoritë e mëposhtme:

- Materiali – lëndët e përdorura në prodhimin e produkteve (p.sh. pëlhura)
- Prodhimi i papërfunduar- lëndë pjesërisht të përfunduara në procesin e prodhimit të produktit (p.sh. copa pëlhure, të tilla si mëngë dhe mansheta).
- Produkte të gatshme - produkte të gatshme për përdorim (p.sh. bluzë)

Sasia e secilës prej këtyre tri llojeve të inventarëve zakonisht deklarohet ose në llogaritë e bilancit të gjendjes ose në shënime. Për ndërmarrjen ABC, inventarët paraqesin koston e artikujve të blerë dhe/ose të prodhuar për shitje te klientët. Në mënyrë që të regjistrohet vlera e duhur e së njëjtës, furnizimet vlerësohen me një çmim më të ulët (sesa blerja ose çmimi i tregut).

Vlera e mallrave të gatshëm përfshin koston direkte të blerjes së

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

materialit të përdorur për prodhimin e produkteve, si dhe shpërndarjen e kostos së prodhimit të kërkuar për të bërë ato produkte. Për të shpërndarë (alokuar) kostot, përdoret "kontabiliteti i kostos" - një grup i specializuar i procedurave të kontabilitetit që përqendrohen në produkte specifike, në mënyrë që të përcaktohen kostot për njësi të një produkti të veçantë. Kur mbledhen kostot individuale direkte për produktet e gatshme, fitohet çmimi i kostos për një produkt të veçantë të përfunduar.

AVR të arkëtueshmet tjera afatshkurtra

Akrualët aktive kohore janë shpenzime të parapaguara, gjegjësisht pagesa të bëra në bazë të të cilave kompania nuk përfiton aktualisht, por për të cilat do të marrë përfitime në periudhën vijuese. Ato janë të rreshtuara në mesin e asetëve aktuale si akrualët aktive - shpenzime të parapaguara. Kompania thjesht "pagoi paraprakisht" të drejtën për të përdorur këto shërbime.

Pasiva: detyrimet dhe kapitali i aksionerëve

Siç është përmendur tashmë, bilanci i gjendjes përbëhet nga dy gjysma të barabarta në vlerë: aktiva dhe pasiva, dhe ato duhet të jenë gjithmonë në ekuilibër. Nga pikëpamja ekonomike, secili euro i asetëve duhet të mbulohet nga një euro detyrimesh ose kapital të ndërmarrjes.

Pasiva, përveç kapitalit, përfshin detyrime ndaj kreditorëve të rregullt të biznesit (banka, individë dhe kompani të tjera); kostot e llogaritura; taksat; dhe kreditë dhe detyrimet e tjera të borxhit.

Kapitali

Kapitali përfaqëson vlerën neto të një kompanie kur nga aktivet e saj zbriten detyrimet që ajo ka. Një pjesë integrale e kapitalit janë fitimet e

mbajtura, që është fitimi i akumuluar që kompania “mban” – gjejjësisht, fiton dhe riinveston në kompani. Fitimet e pashpërndara rriten me shumën e fitimit vjetor, minus dividendët e deklaruar dhe/ose të paguara aksionerëve.

Detyrimet afatgjatë

Detyrimet që maturohen pas 12 muajsh nga data e bilancit të gjendjes përcaktohen si detyrime afatgjata.

Taksa e shtyrë

Këto janë detyrimet tatimore që kompania do të duhet të paguajë në një periudhë të caktuar të ardhshme.

Kreditë dhe detyrimet afatgjata

Kreditë dhe detyrimet afatgjata janë kreditë dhe detyrimet që maturohen për një periudhë më shumë se 12 muaj.

Detyrimet operative afatshkurtra

Në përgjithësi, detyrimet afatshkurtra janë detyrime që maturohen brenda 12 muajve nga data e bilancit. Detyrimet afatshkurtra korrespondojnë me një pjesë të “kapitalit qarkullues” në aktivet e bilancit, sepse kapitali qarkullues është një burim për pagimin e detyrimeve afatshkurtra.

Detyrime ndaj furnizuesve

Detyrimet ndaj furnizuesve përfaqësojnë shumën që kompania u detyrohet kreditorëve të rregullt të biznesit (furnitorëve) nga të cilët ka blerë mallra, punë dhe shërbime.

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Kredi afatshkurtra

Paratë që kompania u detyrohet bankave, individëve, kredithënësve të tjerë, dhe maturohen brenda një viti nga data e bilancit, i referohen kredive afatshkurtra.

Kostot e llogaritura

Gjatë aktiviteteve të biznesit, kompania u detyrohet punonjësve rroga, interes për fonde të huazuara nga bankat, tarifa të ndryshme dhe gjëra të ngjajshme. Artikujt që janë borxh, por nuk janë paguar në datën e bilancit të gjendjes paraqiten si shuma totale nën "shpenzimet e përlogaritura".

Taksa

Shumat që i detyrohen autoriteteve shtetërore dhe lokale të taksave brenda një viti nga data e bilancit të gjendjes kategorizohen përmes pikë së taksës.

Detyrime të tjera afatshkurtra

Detyrimet që paguhen brenda 12 muajve nga data e bilancit, por që nuk kanë të bëjnë me ndonjë kategori tjetër të veçantë, shfaqen në këtë kategori.

Një pjesë e borxhit afatgjatë i cili matoron në një vit

Kjo kategori përfaqëson atë pjesë të çdo kredie afatgjatë që shlyhet brenda 12 muajve nga data e bilancit. Interesi i llogaritur nuk përfshihet në shumën e borxhit.

Bilanci i suksesit: zbritje nga shkallët

Bilanci i suksesit është një raport që tregon se sa ka fituar një kompani gjatë një periudhe kohore (zakonisht një vit ose një pjesë e vitit, shpesh një çerek ose muaj). Bilanci i suksesit tregon gjithashtu shpenzime në lidhje me të ardhurat. Kur nga të ardhurat, zbriten të gjitha shpenzimet tregohet fitimi ose humbja neto e kompanisë.

Për të kuptuar me lehtësi bilancin e suksesit, imagjinoni zbritjen nga shkallët. Filloni nga maja me shumën totale të të ardhurave që kompania ka bërë për një periudhë kohore. Ndërsa zbrisni, ju bëni në çdo hap një zbritje për shpenzime të caktuara ose shpenzime të tjera operative në lidhje me të ardhurat. Në fund të shkallëve, pasi të keni zbritur të gjitha kostot, do të zbuloni se sa fitoi ose humbi kompania gjatë periudhës së kontabilitetit.

Shembuj të bilancit të suksesit të kompanisë ABC

POZITA	Numri rëndor	Shënimi numër	Shuma	
			Viti aktual	Viti i kaluar
1	2	3	4	5
I TË ARDHURAT NGA BIZNESI (202 deri 206)	201		10.500.000	9.400.000
1. Të ardhurat nga shitja	202		10.000.000	9.000.000
2. Të ardhurat nga aktivizimi i mallrave dhe efekteve	203		0	0
3. Rritja e vlerës së efekteve të furnizimeve	204		0	0
4. Zvogëlimi i vlerës së efekteve të furnizimeve	205		0	0
5. Të ardhurat tjera të biznesit	206		500.000	400.000

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

II SHPENZIMET E BIZNESIT (208 deri 212)	207		9.700.000	8.400.000
1. Vlera e blerjes së mallit të shitur	208		7.500.000	6.400.000
2. Shpenzimet e materialit	209		500.000	450.000
3. Kostot e pagave, kompensimi i pagave dhe shpenzime të tjera personale	210		1.000.000	800.000
4. Kostot e amortizimit dhe rezervimeve	211		500.000	500.000
5. Shpenzimet tjera të biznesit	212		200.000	250.000
A) REZULTATET E BIZNESIT (201-207)	213		800.000	1.000.000
I TË ARDHURAT FINANCIARE	214			0
II SHPENZIMET FINANCIARE	215		50.000	40.000
B) REZULTATI FINANCIAR (214-215)	216		(50.000)	(40.000)
I TË ARDHURAT TJERA	217		0	0
II SHPENZIMET TJERA	218		0	0
C) REZULTATET NGA AKTIVITETET TJERA (217-218)	219		0	0
D) REZULTATI NGA OPERACIONET E RREGULLTA PARA TATIMIT (213+216+219)	220		750.000	960.000
E) REZULTATI NETO I OPERACIONEVE TË NDALURA	221		0	0
F) REZULTATI PARA TATIMIT(220+221)	222		750.000	960.000
G) SENDET E TJERA TË REZULTATEVE/ TË LIDHURA ME KAPITALIN/ (224 do 228)	223		0	0
1. Ndryshimet në rezervat e rivlerësimit bazuar në aktivet financiare të disponueshme për shitje	224		0	0

1

5

2. Ndryshimet në rezervat e rivlerësimit në bazë të pasurive të patundshme, impianteve, pajisjeve dhe aktiveve jo-materiale	225		0	0
3. Ndryshimet në rezervat e rivlerësimit bazuar në pjesëmarrjen në kapitalin e shoqërive shoqëruese	226		0	0
4. Ndryshimet në rezervat e rivlerësimit bazuar në fitimet (ose humbjet) aktuariale në lidhje me planet e përfitimt të pensioneve	227		0	0
5. Ndryshimet në rezervat e rivlerësimit bazuar në mbrojtjen e fluksit të parave	228		0	0
H) SHPENZIMI TATIMOR I PERIUDES (230+231)	229		67.500	86.400
1. Tatimi mbi të ardhurat aktuale	230		67.500	86.400
2. Shpenzimi i tatimit të shtyrë ose periudha e të ardhurave	231		0	0
I) NETO REZULTATI (222+223-229)	232		682.500	873.600
J) FITIMI PËR AKSION				
1. Fitimet themelore për aksion	233		0	0
2. Fitimet e reduktuara (të holluara) për aksion	234		0	0

Të ardhurat nga shitja

Burimi kryesor i të ardhurave për një ndërmarrje zakonisht shfaqet fillimisht në bilancin e suksesit. Në shembull, artikulli "të ardhurat nga shitjet" përfshin shumën e rregulluar pasi merren parasysh mallrat e kthyer dhe zbritjet e caktuara për të ulur çmimet ose zbritjet.

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Kostot e produktit

Kostot e produktit njihen si kostoja e mallrave të shitura - NVPR. Këto janë të gjitha kostot e bëra nga kompania për blerjen dhe shndërrimin e lëndëve të para në produkte të gatshme që shet. Kostot e produktit përbajnë tre përbërës themelorë:

- kostoja e lëndës së punës (materiali);
- kostot e fuqisë puntore;
- kostot e mjeteve për punë (kostot e prodhimit).

Dy artikujt e parë mund të lidhen drejtpërdrejt me produktin e përfunduar. Për shembull, për një prodhues mobiljesh, druri është një kosto e drejtpërdrejtë materiale, ndërsa pagat e zdrukhtarit janë një kosto e drejtpërdrejtë e punës. Kostot e prodhimit ndryshojnë nga dy përbërësit e tjerë në atë që ato nuk mund të lidhen drejtpërdrejt me një produkt të përfunduar. Ky shembull përfshin shpenzimet e përgjithshme operative të tilla si qiraja, energjia elektrike, amortizimi, mirëmbajtja dhe riparimet, dhe pagat e punëtorëve të prodhimit.

Përkufizimi i saktë i kostove direkte ndryshon nga industria në industri. Në përgjithësi, këto janë ato kosto që mund të lidhen drejtpërdrejt me të ardhurat e gjeneruara nga produkti ose shërbimi.

Marzhi bruto

Përcaktuar si "tepricë e të ardhurave mbi shpenzimet e shitjes", marzhi bruto përfaqëson fitimin e drejtpërdrejtë real nga shitja pas eliminimit të kostove të produktit.

Amortizimi

Amortizimi tregon rënien e vlerës së mallrave materiale në një vit. Për shembull, një makinë me një jetë të dobishme prej pesë vjetësh do të amortizohet për një periudhë prej pesë vjetësh duke përdorur metodën lineare (proporcionale) të amortizimit.

Shpenzimet e përgjithshme dhe administrative

Këto kosto përfshijnë shpenzime të tilla si pagat, reklamat dhe promovimet, udhëtimet dhe argëtimet, shpenzimet e zyrave.

EBITDA

Fitimet para interesit, taksave dhe amortizimit (eng. Earnings before interest, taxes and amortization) është diferenca midis të ardhurave dhe shpenzimeve që nuk përfshijnë interesin, taksat dhe amortizimin.

Të ardhurat nga dividenti dhe interesi

Ky burim shtesë i të ardhurave vjen nga dividendët dhe interesat që kompania merr bazuar në investimet e saj kapitale ose depozitat me afat.

Shpenzimet e interesit

Kur një kompani ka një kredi, në atë kredi paguhet interesi, i cili regjistrohet në pasqyrën e të ardhurave.

Taksa në të ardhura

Në Mal të Zi, tatimi mbi të ardhurat është 9% dhe llogaritet në diferencën midis të ardhurave totale dhe shpenzimeve.

Rezultati neto

Shuma e të gjitha të ardhurave dhe shpenzimeve, duke përfshirë artikuj të jashtëzakonshëm (operacionet e ndërprera). Njihet gjithashtu edhe si "të ardhura neto, fitim, rezultat neto". Nëse rezultati neto është negativ, kompania regjistron një humbje për atë vit.

Raport mbi rrjedhën e parasë: askush nuk mundet pa oksigjen

Pasqyrat e rrjedhës së parasë tregojnë hyrjen dhe daljen e parave të gatshme të kompanisë, e cila është e rëndësishme sepse kompania duhet të ketë para të mjaftueshme për të kryer biznesin e saj kryesor. Bilanci i suksesit mund të tregojë që kompania ka bërë një fitim, ndërsa pasqyra e rrjedhës së parasë përgjigjet në pyetjen: a ka gjeneruar kompania para?

Pasqyra e rrjedhës së parasë përbëhet nga tre pjesë: (1) aktivitetet operacionale; (2) investimet në aktivitete; dhe (3) financimi i aktiviteteve.

- Aktivitetet operacionale janë kryesisht aktivitetet afariste të kompanisë dhe pasqyrojnë efektet monetare të transaksioneve të përfshira në përcaktimin e fitimit neto. Kjo i referohet:
 - Parave të gatshme nga klientët;
 - Interesit të marrë dhe të paguar;
 - Dividentëve të marra dhe paguara;
 - Pagave;
 - Sigurimit;
 - Pagesës së taksave.
- Aktivitetet e financimit, dmth:
 - Emetimi i borxheve ose letrave me vlerë të kapitalit (letrave me vlerë);
 - Shlyerja e borxhit;
 - Shpërndarja e dividendit.
- Aktivitetet e investimeve:
 - Aktivitete në lidhje me blerjen e pasurisë;
 - Aktivitete në lidhje me shitjen e pronës.

1

5

Shembull i raportit mbi rrjedhën e parase së kompanisë ABC

BILANCI I RRJEDHËS SË PARASË	Viti aktual
Rrjedha e parave nga aktivitetet operative	1.335.697
Rezultati neto	682.500
Amortizimi	500.000
Ndryshimi në llogaritë e arkëtueshme nga blerësi	400.000
Ndryshimet në furnizime	(500.000)
Ndryshimet në kapitalin tjetër qakullues	200.000
Ndryshimet në furnizuesit	50.000
Ndryshimet në detyrimet e tjera	3.197
Rrjedha e parave nga aktivitetet investuese	(1.650.000)
Prokurimi/blerja e aseteve fikse	(1.650.000)
Fluksi i parave nga financimi	94.303
Hyrja/dalja nga kreditë afatshkurtra	300.000
Hyrja/dalja nga kreditë afatgjata	400.000
Detyrime të tjera afatgjata	(50.000)
Hyrja/dalja e parave në kapital	(555.697)
Rrjedha totale e parave për periudhën	(220.000)
Para të gatshme në fillim të periudhës	420.000
Para të gatshme në fund të periudhës	200.000

Shënim i rëndësishëm: çfarë është oksigjeni për një person, është rrjedha operative e parave për kompaninë dhe sa më e lartë, aq më mirë për kompaninë.

Procesi fillestar i rishikimit të bilancit

Pasi të kemi kaluar konceptet themelore nga bilanci i gjendjes, vijon procesi i rishikimit fillestar të bilancit, i cili është shumë i thjeshtë.

Së pari, duhet të përcaktohet veprimtaria kryesore e kompanisë, në mënyrë që të kuptohet natyra e vetë biznesit. Kjo është shumë e rëndësishme sepse nuk mund të bëhen të njëjtat përfundime të biznesit për industri të ndryshme.

Pas këtij hapi, rishikohen pozicionet themelore nga bilanci i gjendjes dhe bilanci i suksesit nga viti paraprak dhe aktual, dmth. nëse këto pozicione janë rritur, ulur ose kanë mbetur të njëjta. Pas çdo pozicioni, futet një koment për të marrë një pamje më të plotë të biznesit të kompanisë.

Emri i kompanisë					
Veprimtaria kryesore e kompanisë					
Infomacione të tjera mbi kompaninë					
		Rritje	Zvogëlim	E njëjtë	Komenti
BS	Asetet themelore				
BU	Amortizimi				
BS/BU	Asetet themelore/ Amortizimi				
BS	Furnizime				
BS/BU	Furnizime/vlera e blerjes së mallit të shitur				
BU	Rivlersimi				

BS	Të arkëtueshmet				
BU	Të ardhurat				
BS/BU	Të arkëtueshet/të ardhurat				
BS/BU	Të arkëtueshmet/fitimi				
BS	Para				

Analiza Racio (Analiza përmes raportesh)

Pas rishikimit fillestar të pasqyrave financiare, fillon puna për analizën e raportit. Analiza e raportit duhet të ndihmojë gazetarët të kuptojnë procese të caktuara në kompani për të cilat ata tregojnë interesim. Natyrisht, vëzhgimi i një koeficienti të izoluar nga të tjerët nuk është i dëshirueshëm dhe duhet parë në kontekstin e grupit të koeficientëve të cilit i përket, si dhe pozicionin e përgjithshëm të kompanisë.

Tabela e mëposhtme tregon analizën e biznesit të ABC-së me komentet e koeficientit.

			Përshkrimi i koeficientit
Treguesit e rrjedhës së parasë së kompanisë ABC		Viti aktual	
Qarkullimi operativ i parasë		1.335.697	Raporti më domethënës që tregon fuqinë e vërtetë të likuiditetit të kompanisë - sa më i lartë, aq më mirë.
Shpenzimet kapitale		1.000.000	Shuma e kostove që kompania ka për të forcuar asetet fikse
Shpenzimet kapitale plus amortizimi		1.500.000	Shuma e kostove që kompania ka për të forcuar asetet fikse + amortizimin
Rrjedha e lirë e parave (pa amortizim)		335.697	Shuma e parave të gatshme në dispozicion të pronarit të biznesit - sa më e lartë aq më mirë
Rrjedha e lirë e parave (me amortizim)		(164.303)	Treguesi i cilësisë së të ardhurave - sa më i lartë të jetë ky numër, aq më e lartë është cilësia e të ardhurave

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Qarkullimi operativ i parasë/fitimi neto		196%	Treguesi i cilësisë së të ardhurave - sa më i lartë të jetë ky numër, aq më e lartë është cilësia e të ardhurave
Rjedha e lirë e parave pa amortizim/fitimi neto		49%	Treguesi i cilësisë së të ardhurave - sa më i lartë të jetë ky numër, aq më e lartë është cilësia e të ardhurave
Rjedha e lirë e parave me amortizim/fitimi neto		-24%	Treguesi i cilësisë së të ardhurave - sa më i lartë të jetë ky numër, aq më e lartë është cilësia e të ardhurave
Treguesit e likuiditetit	Viti i kaluar	Viti aktual	
Raporti aktual i likuiditetit	4,71	3,33	Raporti aktual i likuiditetit tregon se sa është e mbuluar pasiva afatshkurtër nga aktiva afatshkurtër, dmth nëse është e mundur të paguhen të gjitha detyrimet afatshkurtra me aktive afatshkurtra të disponueshme. Ato merren si herës i pozicioneve të aktiveve afatshkurtra dhe pasiveve afatshkurtra nga bilanci i gjendjes. Një vlerë e këtij treguesi mbi 1 do të thotë që kompanitë mund të përmbushin detyrimet e tyre afatshkurtra në afat të shkurtër.
Raporti i përshpejtuar i likuiditetit	2,94	1,67	Raporti i përshpejtuar i likuiditetit përcakton më saktësisht aftësinë e kompanisë për të paguar detyrimet e saj afatshkurtra. Është llogaritur si raport i aktiveve afatshkurtra minus inventarët dhe detyrimet afatshkurtra. Treguesi i përshpejtuar heq furnizimet nga pasuritë rrjedhëse sepse një pjesë e tyre ka karakterin e aktiveve të lidhura në mënyrë të përhershme dhe si e tillë nuk mund të përdoret për të shlyer detyrimet rrjedhëse, përveç në rastin e ndërprerjes së biznesit.
Raporti aktual i likuiditetit	0,37	0,13	Raporti aktual i likuiditetit tregon mbulimin e pasiveve afatshkurtra nga aktivet afatshkurtra likuide, pra të parave të gatshme, gjegjësisht, sa detyrime afatshkurtra mund të paguhen menjëherë me paratë e gatshme në dispozicion. Preferohet që ky koeficient të jetë më i madh se 0.10.

1

5

Raporti i stabilitetit financiar	0,49	0,55	Koeficienti i stabilitetit financiar tregon harmonizimin horizontal të fondeve dhe burimeve të fondeve të kompanisë. Llogaritet si raport i burimeve afatgjata ndaj aktiveve fikse dhe tregon shkallën në të cilën mjetet fikse financohen nga burimet afatgjata. Ky tregues duhet të jetë më i lartë se 1, sepse jo vetëm aktivet fikse, por edhe një pjesë e furnizimeve (kapitali i përhershëm i aarkullimit) duhet të financohen nga një pjesë e burimeve afatgjata. Një raport i stabilitetit financiar prej më pak se 1 do të thotë që një pjesë e aseteve fikse financohet nga detyrimet afatshkurtra dhe mund të ketë probleme në servisimin e tyre të duhur.
Treguesit e efikasitetit	Viti i kaluar	Viti aktual	
Numri mesatar i ditëve të mbledhjes së të arkëtueshmeve	57	37	Ai tregon efikasitetin në mbledhjen e të arkëtueshmeve dhe pozicionin që kompania ka në raport me klientët e saj. Llogaritet: 365/(Të ardhura nga shitja/Të arkëtueshmet nga blerësi), dhe numri më i vogël i ditëve kontribuon në një pozicion më të mirë të likuiditetit.
Numri mesatar i ditëve të lidhjes së aksioneve	107	114	Kjo tregon efikasitetin e organizimit të proceseve operacionale, gjegjësisht, shkallën e optimizimit të kapitalit të përhershëm të punës. Numri optimal i ditëve të furnizimeve të detyrueshme ndryshon midis industrive, dhe brenda së njëjtës degë mund të ndryshojë për shkak të organizimit të proceseve, zgjidhjeve teknologjike. Llogaritet: 365/(Vlera e blerjes së mallrave të shitura/Furnizimet). Një numër më i vogël i ditëve të furnizimit do të thotë aarkullim më i shpejtë, më pak nevojë për kapital aarkullues, dhe më këtë, më pak barrë financiare.

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Numri mesatar i ditëve të pagesës së furnizuesve	13	14	Ajo tregon shkallën në të cilën një kompani mund të mbështetet tek furnizuesit e saj në financimin e aktiviteteve të saj. Gjegjësisht, afatet e shtyrë të pagesave zakonisht janë burime falas të financimit, dhe çdo kompani përpiqet t'i zgjasë ato. Se sa i suksesshëm do të jetë, varet nga madhësia e kompanisë, pozicioni i saj në treg dhe marrëdhënia me furnizues. Llogaritet: 365/(Vlera e blerjes e mallrave të shitura/ Furnizuesit). Më shumë ditë pagese për furnizuesit do të thotë më pak nevojë për financim bankar dhe në fund të fundit kosto më të ulëta financiare.
Cash cycle	150	137	Numri mesatar i ditëve të mbledhjes së të arkëtueshmeve + numri mesatar i ditëve të aksioneve të detyrueshme - Numri mesatar i ditëve të pagesës për furnizuesit. Sa më i vogël të jetë, aq më shpejt kompania gjeneron para.
Shpenzimet ardhurat materiale/të ardhurat	5,00%	5,00%	Llogaritet si raporti i lëndëve të para të konsumuara, materialit, pjesëve rezervë, energjisë, karburantit, etj. dhe të ardhurat nga shitjet dhe tregon nivelin e optimizimit të shpenzimeve në kompani.
Shpenzimet e punonjësve/të ardhurat	8,89%	10,00%	Llogaritet si raport i kostove të pagës dhe të ardhurave nga shitjet. Është një tregues i efikasitetit që na tregon se sa përqind e të ardhurave nga shitja ishte kostoja e pagave, gjegjësisht, sa kishte kompania shpenzime dhe sa paguan për secilën njësi të të ardhurave të realizuara nga shitjet.
Shpenzimet e biznesit/të ardhurat	93,3%	97,0%	Llogaritet si raport i shpenzimeve të biznesit (duke përjashtuar kostot e mallrave të shitura) dhe të ardhurave nga shitjet. Ky tregues na tregon për efikasitetin e biznesit dhe menaxhimin e shpenzimeve, përveç atyre që janë pjesë e shpenzimeve së mallrave të shitura. Meqenëse pjesa më e rëndësishme e këtyre shpenzimeve janë shpenzimet materiale dhe kostot e pagave, nëse ky tregues është dukshëm mbi mesataren e industrisë, ai na tregon për menaxhimin joefikas të këtyre shpenzimeve.

1

5

Të ardhurat/asetet fikse	1,73	1,57	Logaritet si herësi i të ardhurave dhe asetëve fikse, dhe quhet gjithashtu koeficienti i qarkullimit të aktiveve fikse. Tregon sa njësi të të ardhurave janë gjeneruar nga secila njësi e asetëve fikse. Nëse është dukshëm nën mesataren e industrisë në të cilën operon ndërmarrja, kjo mund të tregojë papërdorim të kapacitetit, teknologji të vjetëruar, fuqi punëtore të pa trajnuar, etj.
Treguesit e aftësisë paguese	Viti i kaluar	Viti aktual	
Financimi ekstern %	32,10%	36,38%	Ky tregues pasqyron nivelin e financimit të jashtëm në financimin total dhe logaritet si raport i burimeve të huazuara të fondeve (detyrimet totale) dhe burimet totale të fondeve (detyrimet dhe kapitali). Në përgjithësi, sa më e lartë të jetë përqindja e burimeve të jashtme të fondeve, aq më e rrezikshme është ndërmarrja dhe aq më i lartë është rreziku i mospagimit të detyrimeve afatgjata (rreziku i aftësisë paguese). Më parë, konsiderohej se shumica optimale e financimit të jashtëm në kompani deri në 50%, megjithëse në literaturën e fundit ky limit zakonisht nuk përcaktohet saktësisht, por përcaktohet teorikisht nga kostoja marginale e kapitalit – "Huamarrja shtesë është optimale për sa kohë që çmimi i njësisë shtesë të kapitalit është më i vogël se kthimi marginal i kapitalit".
Vetë- financimi- një tregues i kapitalit	67,90%	63,62%	Anasjelltas koeficientit të mëparshëm, ajo tregon shkallën e pavarësisë së kompanisë të shprehur përmes nivelit të pjesëmarrjes së burimeve të veta në total.

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

Leva financiare	0,5	0,6	Leva financiare është raporti i burimeve të veta dhe të burimeve të tjerë të financimit, e shprehur në përqindje. Një vlerë prej 100 do të thotë që raporti i burimeve të veta dhe të njerëzve të tjerë është i barabartë (50:50), ndërsa një vlerë mbi 100 tregon një stabilitet dhe pavarësi më të madhe në financim.
EBITDA/ interesi	37,50	26,00	Logaritet si raport i fitimeve para taksave, interesit dhe amortizimit (EBITDA) dhe shpenzimeve të interesit. Është një nga treguesit më të rëndësishëm të mundësive për borxh shtesë të kompanisë, si dhe për probabilitetin e pagimit të detyrimeve ekzistuese të kredisë.
Kreditë NETO/EBITDA	0,59	1,38	Një nga treguesit më të rëndësishëm të aftësisë paguese dhe nivelit të borxhit të kredisë, si dhe aftësisë për borxh shtesë. Logaritet si raport i të gjithë borxhit të kredisë minus paratë e gatshme dhe fitimet para taksave, interesit dhe amortizimit (EBITDA). Ky tregues na tregon për aftësinë paguese të kompanisë, në një mënyrë që tregon raportin e borxhit neto të kredisë dhe burimin për pagimin e këtyre kredive. Mund të interpretohet gjithashtu si numri i viteve për të cilat një kompani mund të shlyejë detyrimet e kredisë duke mbajtur fitime përmes amortizimit. Vlera optimale varet nga industria, por mendimi i përgjithshëm është se një vlerë mbi 5 tregon borxh të konsiderueshëm.
Treguesit e përfitimit	Viti i kaluar	Viti aktual	
Marzhi i fitimit bruto	23,89%	20,00%	Ato merren si raport i fitimit bruto (të ardhurat operative minus shpenzimet e prokurimit të mallrave dhe shpenzimeve materiale) me të ardhurat operative. Madhësia optimale ndryshon nga aktivitetet dhe krahasimi brenda degës jep një pamje të optimizimit të procesit të biznesit, kryesisht nga pikëpamja e ekonomizimit të konsumit të materialeve në prodhim, gjegjësisht, prokurimit të mallrave tregtare në tregti.

1

5

Marzhi EBIT	11,111%	8,000%	Marzhi i EBIT merret si raport i EBIT dhe të ardhurave operative, dhe EBIT si diferenca midis fitimit bruto dhe shpenzimeve operative. EBIT është shkurtesa angleze për Earnings before interest and taxes (fitimet para interesit dhe taksave). Ky tregues përfaqëson pjesën e rezultateve operative nga biznesi kryesor që nuk përfshin të ardhura dhe shpenzime të tjera dhe të jashtëzakonshme në të ardhurat operative. Ai ndryshon nga aktivitetet, dhe nga krahasimi brenda degës ose me mesataren e degës (benchmark), fitohet një pamje në lidhje me përfitimën e procesit në kompani.
EBITDA	1.500.000	1.300.000	Fitimet para llogaritjes së taksave, interesit dhe amortizimit, të shprehura në EUR, janë një loj i fluksit të parave të kompanisë dhe janë burimi kryesor për pagimin e detyrimeve të kredisë. Si një nga treguesit më të rëndësishëm të përfitimit, ai përdoret gjithashtu për qëllime analitike krahasuar me pozicionet e tjera.
Marzhu EBITDA	16,67%	13,00%	Fitohet si raport i EBITDA dhe të ardhurave operative dhe tregon se cila pjesë e të ardhurave totale është e lirë për të shlyer detyrimet e kredisë. Kjo diferencë ndryshon nga një veprimtaritë në tjetrin, dhe me krahasim brenda degës ose mesataren e degës (benchmark analiza), fitohet një pamje e përfitimit individual të ndërmarrjes. Fitimi neto - fitimi i ndërmarrjes, pas tatimit, i cili është në dispozicion për shpërndarje të mëtejshme. Marzhi i fitimit neto llogaritet si raport i rezultateve neto dhe të ardhurave nga shitjet. Ky tregues tregon se sa përqind e të ardhurave nga shitja mbetet si rezultat neto pasi të jenë rregulluar të gjitha shpenzimet.
Fitimi neto	873.600	682.500	
Marzhi i fitimit neto	9,7%	6,8%	

MANUAL PËR KUPTIMIN E DREJTË TË RAPORTEVE FINANCIARE

ROE (kthimi në kapital)	12,48%	9,58%	Llogaritet si raport i rezultateve neto dhe kapitalit total. ROE është shkurtesa angleze për Return on Equity (kthim në kapital). Ky tregues na tregon se sa kthim kanë bërë pronarët ose aksionarët në investimet e tyre. Ai ndryshon nga veprimtaritë, dhe nga krahasimi brenda degës ose me mesataren e degës (benchmark analiza), ne marrim një pamje të efektivitetit të kostos së investimeve kapitale dhe përfitimit të kompanisë.
ROA (kthimi në aktiva)	8,3%	6,0%	Llogaritet si raport i rezultateve neto dhe aktiveve totale. ROA është shkurtesa angleze për Return on Assets (kthimi në pasuri). Ky tregues na tregon se sa kthim ishte bërë në fondet totale të angazhuara. Ai ndryshon nga veprimtaritë, dhe nga krahasimi brenda degës ose me mesataren e degës (benchmark analiza), fitohet një pamje në lidhje me shkallën e përdorimit të burimeve të disponueshme dhe përfitimin e procesit në kompani.

Raporte shtesë

Shënime në pasqyrat financiare

Shumë nuk u pëlqen të lexojnë shënimet në pasqyrat vjetore financiare, sepse ato janë të komplikuar dhe rrallë shkruhen në një qasje të lehtë për t'u kuptuar. Sidoqoftë, shënimet zbulojnë shumë aspekte kritike të historisë financiare të kompanisë.

Qëllimi i shënimeve është të shpjegojnë më në detaje gjërat në pasqyrën e të ardhurave, bilancin e gjendjes, flukset e parave dhe pasqyrën e ndryshimeve në kapitalin e vet. Kështu, ata përshkruajnë biznesin e kompanisë në detaje dhe ofrojnë informacion shtesë për të gjithë palët e interesuara.

Në shënime zakonisht jepen të dhënat e mëposhtme:

- **Përshkrimi i politikave të brendshme të kompanisë** – për amortizimin, konsolidimin, shndërrimin e valutave të huaja, fitimet për aksion, etj;
- **Investimet** – informacion mbi investimet;
- **Dispozitat për tatimin mbi të ardhurat** – ndarja në detyrime tatimore aktuale dhe të shtyra, si dhe përbërja e detyrimeve tatimore mbi taksat shtetërore, vendore dhe të huaja;
- **Ndryshimet në politikën e kontabilitetit** – ndryshimet në politikën e kontabilitetit për shkak të rregullave të reja të kontabilitetit;
- **Qira afatgjata** – publikimi i detyrimeve për qira në pronë dhe objekte në bazë vjetore, në vitet e ardhshme, si dhe detyrimet totale të qirasë gjatë periudhës së mbetur të qirasë;
- **Borxhi afatgjatë** – detaje në lidhje me marrjen dhe afatet e borxhit afatgjatë.
- **Detyrime të kushtëzuara** – dhënie informacionesh shpjeguese në lidhje me të arkëtueshmet e mundshme ose të dyshimta ose proceset gjyqësore që mund të prekin kompaninë;
- **Detyrimet e ardhshme kontraktuale** – kushtet e kontratave të vlefshme që do të ndikojnë në periudhat e ardhshme;
- **Rregulloret/kufizimet** – një përshkrim i kërkesave rregullatore ose kufizime të tjera;
- **Rreziqet jashtë bilancit, kredisë dhe tregut** – rreziqet që lidhen me investime të caktuara, përfshirë swap-et e normave të interesit, kontratat e së ardhmes dhe opsionet. Rreziku jashtë bilancit përcaktohet si potencial për humbje mbi dhe mbi shumën e regjistruar në bilanc.

Raporti i auditimit

Një audit i pasqyrave financiare përfshin mbledhjen dhe vlerësimin e provave për të përcaktuar nëse pasqyrat financiare janë përgatitur në përputhje me standardet e kontabilitetit dhe nëse informacioni në lidhje me gjendjen e aktiveve, pasiveve, kapitalit dhe rezultateve të operacioneve paraqet një pasqyrë reale të kompanisë.

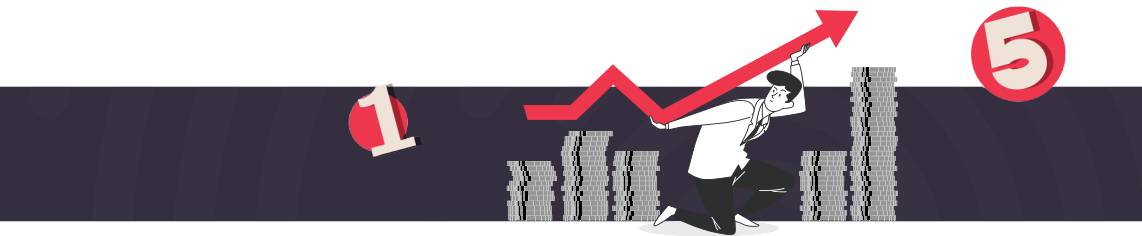
Raporti i auditimit të kryer të pasqyrave financiare rrit besueshmërinë e informacionit që përmbahet në pasqyrat financiare.

Gazetari duhet t'i kushtojë vëmendje të veçantë mendimit të auditorit, i cili shprehet si një qëndrim i veçantë brenda raportit të auditimit. Auditori jep një mendim "të pastër" kur përfundimi i tij ose i saj është se pasqyrat financiare të kompanisë nuk përmbajnë keqdeklarim material domethënës.

Opinionit i një auditori që nuk konsiderohet "i pastër" është një opinion i modifikuar. Auditorët japin një opinion të modifikuar nëse nuk pajtohen me menaxhmentin e kompanisë në lidhje me pasqyrat financiare. Në praktikë, ky mund të mos jetë rast i zakonshëm, pasi kompanitë janë më të gatshme të bëjnë ndryshimet e nevojshme në pasqyrat financiare dhe zbulimin e informacioneve shpjeguese sesa të marrin një opinion të modifikuar nga auditori. Përveç kësaj, auditorët japin një opinion të modifikuar nëse nuk kanë qenë në gjendje të kryejnë të gjitha procedurat që ata i konsiderojnë të nevojshme, gjegjësisht, nëse nuk kanë qenë në gjendje të mbledhin të gjitha provat e nevojshme.

Një opinion i modifikuar mund të jetë:

- *Opinion me rezerva* - auditori konkludon që, përveç fakteve specifike të deklaruara në raportin e auditimit, pasqyrat financiare tregojnë gjendjen reale dhe objektive të kompanisë;

- *Opinion negativ* - auditori konkludon se pasqyrat financiare nuk pasqyrojnë gjendjen reale dhe objektive të kompanisë;
- *Opinion të përmbajtur* - auditori konkludon se, për shkak të paaftësisë për të mbledhur prova të mjaftueshme adekuate të auditimit, ai nuk mund të formojë një opinion mbi pasqyrat financiare të kompanisë. Gjithashtu, raporti i auditimit mund të modifikohet duke shtuar një pozicion shpërqendrimi, pa ndryshuar mendimin e auditorit.

Lista e faqeve të internetit për rishikimin e të dhënave

Për analizën e pasqyrave financiare, por edhe të situatës së përgjithshme në ekonomi, është e nevojshme të përdoren bazat zyrtare të të dhënave. Referimi i të dhënave zyrtare u jep forcë shtesë argumenteve të gazetarëve.

Të dhëna për Mal të Zi

<https://eprijava.tax.gov.me/TaxisPortal> (faqja zyrtare e Administratës Tatimore të Malit të Zi, falas)

<http://www.binfo.me/> (kompani private që është grumbullues i informacionit të biznesit në Malin e Zi, kërkon abonim)

<https://www.cbcbg.me/me/statistika/statisticki-podaci> (Banka Qendrore e Malit të Zi, falas)

<http://monstat.org/cg/pxweb.php> (Qasje në bazën e të dhënave të Monstat-it, falas)

Të dhëna për një kontekst më të gjerë

<https://opencorporates.com/>

<https://ec.europa.eu/eurostat/>

<https://offshoreleaks.icij.org/>

<https://www.google.com/publicdata/directory>

<https://datasetsearch.research.google.com/>

<https://data.worldbank.org/>

<https://data.imf.org/>

<https://data.europa.eu/euodp/en/data/>

m

e

1

d

w

